

Het Reddolfproject

De ontwikkeling van een inclusieve leefgemeenschap voor mensen met ondersteuningsbehoeften

Tussenrapportage Deel 3: Inclusie

Marian Maaskant

Roermond: Marian Maaskant - Onderzoek & Advies voor de langdurige zorg en jeugdzorg, januari 2021

Inhoudsopgave

In het kort.....	3
Inleiding	4
De ambities	4
Kennis uit eerder onderzoek	4
De buurt	4
Nabuuerschap	5
Zwerfafval.....	5
Voorgenomen projecten en covid-19.....	6
De ervaringen in Hoensbroek.....	6
Ervaringen van buurtbewoners	6
Klachteninventarisatie	7
Evaluatiegesprekken	7
Vervolg	7
Referenties.....	8

In het kort

- Op Mezelf wil dienstbaar participeren in de buurt.
- In verband met de covid-19-crisis hebben meerdere voorgenomen buurtprojecten geen doorgang kunnen vinden.
- Cliënten van Op Mezelf ruimen wel zwerfaval en afgevallen bladeren op in de buurt. Enkele buurtgenoten uitten hun waardering.
- In de buurt is commotie ontstaan over ervaren overlast en over plannen van Op Mezelf. Het aanbod van Op Mezelf om in gesprek te gaan met klagers is deels wel en deels niet geaccepteerd.
- 4-6 maal per jaar is er overleg tussen Op Mezelf en de gemeente, woningcorporatie Woonpunt en de politie.

Inleiding

Op Mezelf wil cliënten goede ondersteuning bieden, waarin burgerschap, zelfbepaling, hoop en perspectief, en positieve gezondheid kernwaarden zijn. De ondersteuning van cliënten is gebaseerd op de antroposofische zorgvisie. Op Mezelf wenst daarbij dat haar cliënten en zijzelf als organisatie gewaardeerd onderdeel van de buurt zijn.^[1]

Op Mezelf wenst na te gaan in hoeverre de uitgangspunten van haar ondersteuningsconcept gerealiseerd worden.

Daarom heeft Op Mezelf aan Marian Maaskant - Onderzoek & Advies gevraagd om dit nieuwe zorgconcept te volgen en te toetsen op beloften en kritische succesfactoren. Hiervoor is een periode van twee jaar gesteld (2020-2021). Dit deelrapport is onderdeel van de evaluatie.

In dit deelrapport worden de ontwikkelingen ten aanzien van inclusie verstrekt. In beide andere deelrapporten wordt informatie over de cliënten en medewerkers beschreven. Een inleidend rapport^[2] schetst de aanleiding van Op Mezelf, haar ambities en de toelichting op de keuze voor geclusterd wonen.

De start van het project in het voorjaar van 2020 is overigens minder gestructureerd verlopen dan gepland. Ook veel plannen voor samenwerking met de buurt zijn niet of nauwelijks gestart. Dit had alles te maken met de uitbraak van het covid-19 virus en alle gevolgen daarvan.

De ambities

In het visiedocument van Op Mezelf^{[3]p.3} staat: ‘Bekend is dat de functionele en sociale integratie van mensen met verstandelijke beperkingen nog steeds verre van optimaal is. Het uitgangspunt van Op Mezelf is dat cliënten ook op die gebieden integreren in de wijk door er dienstbaar te participeren en aandachtige aanwezigheid. Zo is het is de ambitie van Op Mezelf om de groenvoorziening van de buurten te onderhouden, de buurten schoon te houden, goederen te delen, toezichthouders aan te stellen om criminaliteit en excessen te voorkomen of verminderen, dagbesteding open te stellen voor buurtgenoten en buurtgenoten uit te nodigen bij activiteiten. Deze participatie is overigens wederkerig: ook de buurten zijn dienstbaar naar cliënten van Op Mezelf. Hierdoor ontstaat respectvolle medemenselijkheid en vervagen eventuele verschillen in bejegening tussen cliënten en andere buurtgenoten. Dan is er gelijkwaardigheid in eigenheid. Belangrijk uitgangspunt is ook dat Op Mezelf open en transparant is over haar plannen en ervaringen met en verwachtingen van de buurt.’

Kennis uit eerder onderzoek

Uit onderzoek is gebleken dat de sociale inclusie van mensen met verstandelijke beperkingen nog verre van optimaal is^[4-6]. Dat is deels te verklaren uit de rollen die burens onderling hebben en hoe die worden uitgevoerd. Het is dan relevant dat mensen zich met elkaar kunnen identificeren (vooraf al enigszins verbonden)^[5]. Ook zijn gepaste sociale afstand, wederkerigheid, betrouwbaarheid en gedeelde interesses hiervoor belangrijk^[6]. In het inleidende rapport ‘Het Reddolfproject’^[2] wordt dit nader toegelicht.

De buurt

De wooneenheden van Op Mezelf liggen weliswaar redelijk dicht bij elkaar, maar vallen onder verschillende buurten.

De groepswooning aan de Amstenraderweg ligt in de buurt Mariarade-Zuid.

De appartementen aan de Harmoniestraat horen bij de buurt Maria-Gewanden en de appartementen aan de Hoofdstraat staan in de buurt Hoensbroek-Centrum.

De Buurt Mariarade-Zuid heeft ruim 1500 inwoners; de buurt Maria-Gewanden telt bijna 3600 inwoners. Bijna 60% van deze buurtbewoners is tussen 25 en 65 jaar oud. Dat is ongeveer gelijk aan het landelijk beeld.^[7]

De buurt Hoensbroek-Centrum telt ruim 3600 inwoners, waarvan de helft tussen 25 en 65 jaar oud is.

Bijna 60% van de huishoudens in deze drie buurten valt binnen de 40% laagste landelijke inkomenscategorieën. 20% ontvangt een bijstandsuitkering, AO- of WW-uitkering; landelijk is dan zo'n 13%.^[7]

In de buurten is sprake van sociale cohesie. Zo zijn er meerdere werkgroepen voor onderlinge dienstverlening en cultuur.^[8-10]

Nabuurschap

Zwerfafval

Sinds de zomer van 2020 ruimen cliënten, onder begeleiding van medewerkers, van Op Mezelf zwerfvuil in de buurt (Harmoniestraat, Hoofdstraat) op. Dit gebeurt tweemaal per week. In een gezamenlijk brief van Op Mezelf en Woonpunt (stichting voor sociale huisvesting in Zuid-Limburg) aan de bewoners van beide straten is melding van deze activiteiten gemaakt.

In de herfst van 2020 heeft een cliënt het project naar zich toegetrokken. Hij ruimt zwerfafval op. Bovendien verzamelt hij in de herfst afgevallen bladeren en deponeert deze in speciale bladkorven die door de gemeente zijn geplaatst. In tekstkader 1 vertelt deze cliënt over het project.

Tekstkader 1, december 2020

Koen

In mijn vorige woonplaats heb ik ook zwerfafval opgeruimd. Ik ben graag buiten en vind het fijn dat de buurt netjes is. Dus ik doe dat graag.

Twee keer per week maak ik de ronde Hoofdstraat en Harmoniestraat. Ik ben dan in een uur of anderhalf uur klaar. Ik haal per keer een of anderhalve vuilniszak vol op. De laatste keer vond ik zelfs 12 mondkapjes, zomaar op straat gegooid. Ook vind ik spuiten, zó gevaarlijk voor kinderen en dieren.

Ik wil mijn werkgebied graag uitbreiden met nog wat straten. Ik ga vragen of dat kan.

Ik draag een felgele jas, dan ben ik goed zichtbaar. Want, weet je, buurtbewoners klagen wel eens over cliënten van Op Mezelf. Maar zij zijn echt niet de enigen die soms overlast veroorzaken. Maar daar kijken de buurtbewoners niet naar, die wijzen te makkelijk naar Op Mezelf.

Wanneer ik aan het werk ben, zeggen buurtbewoners dat ze dat fijn vinden, want de gemeente laat dat versloffen. Ze weten niet dan ik cliënt van Op Mezelf ben, dat staat echt niet op mijn voorhoofd. Het zou daarom fijn zijn als het logo van Op Mezelf op mijn jas staat.

Met zo'n logo op mijn jas en mijn bakfiets laat ik goed zien dat cliënten van Op Mezelf goede dingen voor de buurt doen.'

Deze activiteit heeft alle randvoorwaarden voor sociale integratie, deels in potentie, in zich:

- gepaste sociale afstand (er hoeft geen direct contact te zijn, maar mag en kan wel),
- betrouwbaarheid (tweemaal per week),
- gedeelde interesses (gedeeld voordeel; namelijk schone omgeving),
- wederkerigheid (buurtbewoners zijn blij met de inzet, de cliënt is blij met de waardering).

Samen met het uitdelen van de nieuwsbrief (zie hierna) leverde dit positieve reacties van buurtgenoten uit. Een medewerker van Op Mezelf vatte dit zo samen (tekstkader 2):

Tekstkader 2, december 2020

Carla

Ik heb laatst een leuke reactie van een echtpaar uit de Hoofdstraat ontvangen. Dit was eigenlijk naar aanleiding van de nieuwsbrief die ik met cliënten in de wijk rond had gebracht. Deze mensen gaven aan nu een heel ander beeld te hebben van Op Mezelf. Ik heb hen het een en ander uitgelegd over onze instelling en ze uitgenodigd om eens een kopje koffie te komen drinken op Soek. Zij waren heel positief en zouden dit ook uitspreken naar hun buurtgenoten.

Voorgenomen projecten en covid-19

Dagbesteding Soek heeft net voor de covid-19-uitbraak plannen gemaakt om tweemaal per week de locatie open te stellen voor buurtbewoners. Zij kunnen daar een kop koffie drinken en een van de cliënten zou vlaaien bakken. Buurtbewoners zouden zo met elkaar en cliënten kunnen kletsen en eventueel spelletjes doen of meehelpen met houtbewerking. Ook samenwerken in de Vergeten groentetuin en het delen van overschot aan groente was onderdeel van nabuurschap.

In verband met de covid-19-maatregelen zijn beide projecten niet doorgezet, maar blijven hoog op de wensenlijst staan.

De ervaringen in Hoensbroek

Ervaringen van buurtbewoners

In oktober 2020 wijdde dagblad De Limburger een artikel aan Op Mezelf. De krant kopte: 'Geen Flodder taferelen bij Op Mezelf'.^[11]

Een van de aanleidingen voor een artikel was de ontstane onrust bij buurtgenoten door ervaren overlast door cliënten van Op Mezelf. Zo werd geklaagd over verloedering, handel in verdovende middelen, vervuiling met ongedierte als gevolg. Er werden naar aanleiding daarvan raadvragen gesteld door Partij Hoensbroeks Belang^[12].

De Wethouder Welzijn van de gemeente Hoensbroek (Socialistische Partij) reageerde dat er van ernstige woonoverlast of veiligheidsproblematiek geen sprake is. Hij benoemde wel dat de cliënten een 'aantrekkelijke werking hebben op mensen van buiten Hoensbroek met een criminele achtergrond'. Het gaat volgens de wethouder vaak om dezelfde cliënten waar de politie regelmatig werk aan heeft.^[11] In de zomer van 2020 werden dan ook twee cliënten van Op Mezelf elders geplaatst, gezien de door hen ontstane onaanvaardbare overlast (zie deelrapport Cliënten). Ook met drie andere cliënten werd, na herhaaldelijke

waarschuwingen, de overeenkomst opgezegd wegens het structureel niet nakomen van gezamenlijk gemaakte afspraken (deelrapport Cliënten).

De uitnodiging van Op Mezelf aan Partij Hoensbroek Belang om de projecten te bezoeken werd overigens afgeslagen.

De wethouder nam de uitnodiging wel aan en sprak met de directeur zorg en een staflid over de huidige situatie en de plannen van Op Mezelf. In verband met covid-19-crisis is dat niet met een bezoek, maar via beeldbellen gegaan.

Ook de burgemeester nam de uitnodiging aan en zou in november de projecten van Op Mezelf bezoeken. Helaas moest deze afspraak wegens ziekte van de burgemeester worden uitgesteld.

In het najaar van 2020 ontving Op Mezelf een boze brief van een van de buurtbewoners over ervaren overlast van cliënten van Op Mezelf. Op het aanbod van Op Mezelf om hierover in gesprek te gaan, werd echter niet gereageerd.

De buurt ageerde dus tegen de aanwezigheid van de cliënten van Op Mezelf.

Op Mezelf heeft mede daarom in oktober 2020 een nieuwsbrief verspreid in de buurt, met een oplage van 500 stuks. Daarin werd onder andere de visie van Op Mezelf vermeld en haar plannen voor de nabije toekomst. Uitdrukkelijk werden hierin de gewenste samenwerking met de buurt genoemd en concrete participatie activiteiten vanuit Op Mezelf.

Mede door de ontstane commotie, is er nu 4-6 maal per jaar overleg tussen Op Mezelf en de gemeente, woningcorporatie Woonpunt en de politie.

Klachteninventarisatie

De meeste buurtbewoners huren hun woning van Woonpunt. Op de site van Woonpunt is aangegeven hoe met klachten van buurtbewoners kan worden omgegaan (in gesprek gaan, melden bij Woonpunt of de politie).^[13]

Om goed inzicht te krijgen in de ervaren overlast van buurtbewoners door cliënten van Op Mezelf, is analyse van het aantal daarover ingediende klachten bij Woonpunt en politie belangrijk. Echter, om privacyredenen kunnen de klachten niet op persoonsniveau worden vrijgegeven.

Evaluatiegesprekken

Om voor de evaluatie inzicht te krijgen in de ervaringen van Woonpunt en de wijkagenten zijn evaluatiegesprekken met hen en Marian Maaskant - Onderzoek & Advies in voorbereiding. Naar verwachting zullen deze gesprekken in februari 2021 plaatsvinden. Ook is de wethouder gevraagd zijn visie te geven en zijn ervaringen te delen. Hiervoor is een afspraak in februari gepland.

Vervolg

In 2021 wordt het Reddolfproject verder gevolgd. In hoeverre projecten om inclusie verder te bevorderen daadwerkelijk kunnen gaan plaats vinden is onzeker. De covid-19-pandemie vereist forse maatregelen met onderlinge afstand en uitstellen van activiteiten in grotere groepen. Het terugdringen van de besmettingen heeft uiteraard prioriteit boven deze inclusieprojecten.

Referenties

1. Maaskant, M. *Het Reddolfproject; de ontwikkeling van een inclusieve leefgemeenschap voor mensen met ondersteuningsbehoeften*. Roermond: Marian Maaskant - Onderzoek&Advies, 2020.
2. Maaskant, M. *Het Reddolfproject; de ontwikkeling van een inclusieve leefgemeenschap voor mensen met ondersteuningsbehoeften. Tussenrapportage: Achtergrond*. Roermond: Marian Maaskant - Onderzoek&Advies, 2021.
3. Raad van Bestuur Op Mezelf. *Visiedocument Op Mezelf*. Hoensbroek: Op Mezelf, 2020.
4. Bigby, C. & I. Wiesel. *Encounter as a dimension of social inclusion for people with intellectual disability: beyond and between community presence and participation*. *Journal Of Intellectual & Developmental Disability*, 2011; **36**(4): 259-263.
5. Bredewold, F. *Lof der oppervlakkigheid: contact tussen burgers met een verstandelijke of psychiatrische beperking en buurtbewoners*. Amsterdam: Van Gennep, 2013.
6. Maaskant, M. *Buren (Feitenoverzicht 13; <https://marianmaaskant.nl/feitenoverzichten.html>)*. Roermond: Marian Maaskant - Onderzoek&Advies, 2020.
7. CBS. (2017). *Kerncijfers wijken en buurten 2017*. Opgehaald 2-9-11-2019, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2017/31/kerncijfers-wijken-en-buurten-2017>.
8. Buurtvereniging Mariarade. *Buurtvereniging Mariarade*. Opgehaald 4-12-2019, van <https://www.bvmariarade.nl/>.
9. Stichting Buurtbeheer Maria-Gewanden. *Actueel*. Opgehaald 29-11-2019, van <https://www.mariagewanden.nl/nl/>.
10. Stichting Buurtgericht Werken BROICH. *Welkom op de website van Stichting Buurtgericht Werken BROICH*. Opgehaald 4-12-2019, van <https://www.broich.nl/>.
11. Benneker, F. *Geen Flodder taferelen bij Op Mezelf*. *De Limburger - Regio*, 17-10-2020; 6-7.
12. Horsels, J. *Overlast Maria-Gewanden "Op-Mezelf" zeer urgent! Schriftelijke vragen raadslid aan college of burgemeester Gemeente Heerlen 17-8-2020*. Gemeente Heerlen: Heerlen.
13. Woonpunt. (z.d.). *Overlast melden*. Opgehaald 21-1-2021, van <https://www.woonpunt.nl/huurder/overlast-melden>.